

Könyvtári foglalkozások általános iskolásoknak

Az alsó tagozatos tanítókra nagy feladatot hárul. A megnövekedett igényeknek csak akkor tudunk eleget tenni, ha a legkorszerűbb eljárásokkal dolgozunk. Ki kell lépnünk az iskola falai közül, s el kell érniük, hogy az olvasókönyv csak segédeszköz legyen az olvasásórán.

Ezzel a gondolattal indultam el négy évvel ezelőtt akkori harmadik osztállyal a *II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárba*. Első látogatásunk alkalmával a könyvtárban meleg, barátságos fogadtatásban volt részünk, s olyan jól éreztük magunkat, hogy a tanulmányi sétára szánt két óra nagyon gyorsan elroppent. En elmondtam kérésemet: szeretnék osztályomnak rendszeres könyvtári foglalkozásokat szervezni, s feldolgozni azokat a könyveket, amelyek a tananyaggal kapcsolatosak. Jó barátokra, könyvtáros-pedagógusokra leltem a könyvtárban. Négy év telt el azóta, s nyugodtan elmondhatom, hogy az ő segítőkész, következetes munkájukkal sok olyan tanulóval szeretettük meg az irodalmat, akinek kezében mesekönyv csak a könyvtárban volt, akinek otthon nem volt könyvespolca. (Ma is boldogan mesélünk egymásnak azokról az első harmadik osztályosokról, akik ma hetedikeselek — az irodalomból a legjobb az osztályzatuk —, s akik közül a leggyengébb tanuló is szépen szaval. Ma is visszajárnak, és ha ünnepélyes foglalkozásunk van, vagy nincsenek éppen iskolában, boldogok, ha beülhetnek a gyermekerkészlegbe.)

Az első hónapban megismerttem a könyvtárosokat tanulóimmal, úgynevezett szintfelmérést készítettünk az osztályról, és külön-külön is azokról a gyerekekről, akik kiemelkedően jó vagy gyenge tanulók voltak. Igyekeztünk első perctől úgy összehangolni a munkát, hogy oktatási és nevelési feladataink azonosak legyenek. A könyvtárban mindenkinek csak sikerélményben volt része.

A foglalkozásoknak olyan éves tervét állítottuk össze, amelyben a gyerekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődési köréhez, a tantervi anyaghoz, az ünnepekhez s az évfordulókhöz alkalmazkodtunk. Figyelembe vettük azt is, hogy az osztályban háromféle gyerek található: a vitakozó, az érdeklődő és a játékos.

Célunk egy volt: az olvasás megszeretése, az eddig szerzett irodalmi ismeretek rendszerezése, bővítése, alkalmazása, s ezek segítségével a tanulók kifejező és alkotókészségének fejlesztése.

Igyekeztünk egy-egy foglalkozást úgy összeállítani, hogy színes, változatos legyen.

Egyre nagyon vigyáztunk: egyetlen foglalkozásból sem hagytuk el a játékot, mert tudtuk, hogy akármilyen komolyan is beszéltünk egy-egy íróról vagy műről, mégis csak 9—10 éves gyerekekhez szoltunk.

Evi tervünket úgy alakítottuk, ahogy a tantárgyankénti problémák felmerültek. Egyetlen tantárgy sem maradt ki a könyvtári órák anyagából, a humán és a reál tárgyak mind helyet kaptak valamilyen formában, hiszen mindegyiknek külön funkciója van a gyerek érzelmi-értelmi nevelésében.

A könyvanyag egyik részét a megyei könyvtárból, másik részét az iskolai könyvtárból kaptuk. Célunk az volt, hogy ne csak ajánljuk, de adjuk is kezükbe a könyvet! Író-olvasó találkozót (Fehér Klára, Szenes Mária, Csányi Gyöngyi), vidám farsangi mulatságot, ünnepélyes megemlékezéseket szerveztünk. A foglalkozásokat többnyire hangosfilm vetítésével fejeztük be. Előnyben részesítettük az olyan módszereket, amelyek alkalmazása esetén a tanulóknak módjában volt közreműködni az ismeretek megismerésében, továbbá olyan teljesítmények elérésében, amelyek személyes alkotó vagy kutató erőfeszítést kívántak meg tőlük.

A pedagógiai munka egyik legnehezebb feladatának tartom a szövegfeldolgozás megtanítását, s ehhez nagy segítséget adtak ezek az órák. Hiszen az összetett tevékenység igen következetes erőfeszítést kíván, de segítséget is ad az olvasási készség megszerzéséhez, az író gondolatának vizsgálatához, az egyre tömörebb fogalmazáshoz. Azonkívül a tanulók kezébe adja azt a kulcsot, amely nélkül a nagyobb terjedelmű olvasmányok megértése, tartalmuk összefüggő elmondása, a szöveg vázának megjegyzése és esetenként megtanulása szinte lehetetlen.

A foglalkozáson könyvtáros és gyerek együtt gondolkodott. A vezető szerep a könyvtárosé volt, de ezt a didaktikai elvet úgy érvényesítette, hogy a tanulók nem váltak mellékszereplőkké vagy éppen statisztákká. Nagyon sokszor hangosan gondolkodtak, s így sikerült néhány nagyon gyenge tanulót is szellemi munkára készíteni.

Új színpont volt a könyvtár és iskola kapcsolatában az, hogy a könyvtárosok eljöttek órát látogatni, munka közben is megfigyelték a tanulókat. Később a foglalkozásukat felváltva, egyszer az iskolában, egyszer a könyvtárban tartottuk. Szoros kapcsolat alakult ki a szülők és a könyvtárosok között is. Farsangi bálunkra minden tanulót elkísértek szüleik, sok családból még a nagyszülők is eljöttek, s

gyönyörködtek a gyerekekben, akik a sok vidámság mellett irodalmi tájékozottságból is vizsgáztak.

Így sikerül elérni, hogy a gyermekének jó könyvet kereső szülő bátran és bizalommal fordult a könyvtárosokhoz tanácsért.

Az olvasásra nevelés érdekében a foglalkozásokon diafilmeket vetítettünk, bábokat, meseposztócskát készítettünk.

Négy év alatt nagyon sok érdekes dologra jöttünk rá, s közös munkánkat ennek megfelelően alakítottuk. Receptet, óravázlatot ezekre a foglalkozásokra nem lehet adni. Ahány gyerek, ahány osztály, annyiféle igény és lehetőség adódik a foglalkozások szervezésére és a módszerek megválasztására.

Angyal István né

a miskolci 37. sz. Általános Iskola tanára

a könyvtárak életéből

Ifjúsági olvasók egy Szabó Ervin kerületi könyvtárban

A Kulich Gyula téri, 44. sz. Szabó Ervin kerületi könyvtárban hagyománnyá vált a nyolcadikosok ünnepélyes átvezetése a gyermekkönyvtárból a felnőtt könyvtárba. Kezdetben részletes általános könyvtártörténeti és a helyi könyvtárra vonatkozó ismertetést tartottunk leendő olvasóinknak, de a gyakorlatban kiderült, hogy hasznosabb egy rövid, általános — a kezdeti nehézségeken átsegítő — bemutatkozás, melyet a „Kedves Fiatal Olvasó” megszólítású bibliográfiai röplap és a *77 könyv csak fiataloknak* című FSZEK-kiadvány is megkönnyít. A könyvtár mindenre kiterjedő, részletes bemutatására csak néhány ismerkedő hónap elteltével, személyes beszélgetésben kerül sor. (Minden átiratkozott fiatal olvasó kölcsönző tasakjába néhány fontos adattal ellátott cédulát helyezünk el, melynek alapján az ifjúsági felelős — e sorok írója — figyelmét egyetlen fiatal sem kerülheti el.) Ilyenkor kérdezzük meg, eligazodik-e könyvtárunkban, megtanítjuk a katalógus használatára, felhívjuk figyelmét a műszaki tárgyú-katalógusra, az analitikus katalógusra, valamint a 100 lap — 200 cikk c. kiadványból, majd a Látóhatár-ból készített cikk-katalógusra, a kölcsönözhető irodalmi folyóiratokra, a bibliográfiaiak hasznosságára, és mindarra, amire csak szüksége lehet a könyvtárban. Igaz, egy-egy ismerkedés fél-egy órát is igénybe vesz, s ez 50—80 fiatal esetében tetemes időt tesz ki, mégis azt kell mondanunk: megéri. Amióta az „új” módszer szerint dolgozunk, megnőtt a katalógusban keresők száma: *személyesebbé vált kapcsolatunk az ifjú olvasókkal, akik szívesebben fordulnak*

hozzám segítségért, s közvetlenebbül beszélnek iskolai, esetleg családi problémáikról is. A könyvtár művelődési körében régebben több volt a passzív tagok, a ritkán, vagy egyáltalán nem járók száma. A beszélgetések részben megszüntették a formális létszámnövekedést, az újonnan jelentkezők kérései, igényei pedig jobban felmérhetők.

Könyvtáros munkatársainkkal *könyvjegyzéket* állítottunk össze azoknak a gyerekeknek, akik olvasmányaik rendszerezéséhez kértek segítséget. A könyvjegyzék tartalmazza a világ- és a magyar irodalom klasszikusainak, valamint a mai irodalom jeleseinek kiemelkedő alkotásait. A jegyzék alapján rendszeresen elbeszélgetünk az olvasókkal, hogy tetszenek-e nekik a választott művek.

A hátrányos helyzetben levő, továbbtanulni kívánó gyerekekkel való foglalkozás sok esetben volt sikeres. Ma már közülük többen főiskolások, egyetemisták. Akik még nem érték el céljukat, azoknak is sikerült talán segítenünk abban, hogy magabiztosabban induljanak a következő erőpróbatára.

Jó a kapcsolatunk a *környező iskolákkal* is. A Zrínyi Gimnázium történelem szakkörének vezetőjével, *Fodor Lajosné*-val együtt készítettük fel a gyerekeket a Pest-Buda vetélkedőre. (A vetélkedőt *Sándor Ottóné*, a kerületi könyvtárak osztályának munkatársa állította össze.) A sikert a korábbi együttműködésünk alapozta meg. A gimnázium tanulói előzőleg részt vettek könyvtárbeutamon, író-olvasó találkozóon, Dózsa-vetélkedőn. A negyedik osztályosoknak kérésük szerint, meghívott előadóval rendszeresen tartunk